

КЫШ ӨДӨКЧЕ КИРИП ОЛУР...

РЕПОРТАЖ

Өвүрдө «Торгалыг» совхозтун Чопада хойжу бригаданын аалдарынын арым ырак эвес. Кожга аалдарнын хойлары коданарында үнгөш, даг эдектинде чаттыла бергенни көргө кижини сагыш-сеткили хайынар: эмбке малды өстүрүп, эки амбыралдын мадуры...

Малын тургузуп турар шешчилер-биле танжыксай бээр.

Чайы кырылда болгаш кыску акарлашкын хылар пунктуда он ажык малчынар чыгды берген болду. Оларнын мурнунда күдөр сынгы амык эр турупкан, чураалган тур.

— Кыш даг артында эвес, зитер, кылар аялдар ам-даа хей. Кышга алашкынга бузу тала-биле серемчиледе белектенмес болза, оон болу бээс уржуктары бил-бээр эвес силер. Бөгүн хуу-рунда Анай-оол Донгак, Дадар-оол Кыргым, Степан Сантчат-оол, Седен-оол Тулуш, Белек Куулар сулар кыштагаларына база катар барып, сөөлү ажылдарын чебур кылзын.

Ол болза Чопа бригаданын бригадир Кирилл-оол Октек-оолович Донгак болду. Моон мурнунда «Торгалыг» колхозу турган үеде ол артеддин эң баштайгы чалаачыларынын бирээзи кижилер болду. Ажыга кызыма-даа аажок. Колхоз баштаар чер эң берге даалга-

ларын күөсөдиринче Кызыл-оол Октек-ооловични чорудур турган. Ам бригадир апарган ол.

— Юбилейди чыда бригаданын хойжуну канчаар ажылдааны?— деп, оон айттырарымыс кижини астып чорам барбазын аксымче бир даг бергеш, элпексума берген-даа ышкаш эгеледи.

— Бригадада төрүүр, төрүөс чеде муң чыгымы койну 22 кодана үскөн чүөс бо. Бригада ништы-биле чүс төрүүр хойжа онааштыр 89 хураанын камгалап алган. Барык-ла 15 тонна дүктү бугуруп, дужаар турган бис. Ол даалга куусеттинген Кысказы-биле байдалмыс ындыг ийин.

— А кыштагаларымыс белектен?

— Шың, шың. Бо чылым кыш эрте дүжөр хире. Бисте элээн-не дүөрөттү. Кышталар барык белем деп чыдап болур. Ынчаарга бо чылым ийи-чаа хураан болгаш бир хой кыштаам немей туткан. Ам бир кыштагын кылып алыр бис. Эрги ка-

жалары база септээн. Бригада кижини 300 тонна сием белектээр планын куусеткен.

Совет эрне-чагырганы 50 чылымга өзгөчө учуражыр дээш «Торгалыг» совхозтун ол бригаданын кижини керни эвээш эвес куушенишкени үндүрүп ажалдары база ам ажылдап турары черле көскү.

Анык хойжу Анай-оол Сарыг-оолович Донгак-биле танжыксай. Кадарып турар хойларынын тына уксаалы бирээзинден-не 2,15 кг дүктү кыргып, төрүүр чүс хойга онааштыр, 104 хураанын менди камгалап алган. Оон кыштаанда чаа хураан кажаазы немей туттунган болгаш 20 тонна сием чедиртинген. Бодунуң хууда харысалаганын бедик денделге тудуп, ажыл-херек дээш соруктуг ажылдап турар кижилериниң бирээзи чогуу-на ол.

Чылым өг-бүлезиниң ишти баша үггөрүлгө. Оон уруулары арыг-селиг кеттинген. Өг иштин амгы үенчи херекселдери камгалап турар. Хөкө-даа эки талаары маңа демдегелер болур.

Хойжу бригаданын өскө-даа коданарына барып, ажыл-ишчилер-биле танжыктык. Оларнын шүтүзү-нүң куузел-соруу маңыс: алдарлыг 50 чыла төлөткү учуражыры, оон-биле кады ништинин малын кыштап айылындан камгалап алмыры. Олар өзүзүгө эз болуп

1. РЕВМАТИЗМ Чыгаш дүжүр, көк үчү, мятар ноуарын, хей эдин эгелөөн. Эриң, Тес хемпер камааның араатары амыр-таймык куртап турганнар.

Малын кыра адм каанар. Артындары доюн, бооларынын энтит тейлер артыкче ачталып, оон баа от ажылды көлөөн. Хей-хөөрөн болгаш калдашкын дайынын чыгын чыккан. Актарын күжү азым-да болза, дөмө-ле азымын чыла бастырган.

Чыгаш өскө-даа чөдөрүгө чөгөштүг кижилер оларга каттыкым, үйбө үндүргөн байлары сымла бээр дүш чоруйн.

ЧАГААЛАРДАН ӨДҮРҮГҮЛӨР

Очур шиклага өөренип тургаша, ачанын хон кадарып, мал амылының уг-шин бил берген. Очур сес классы дозул алгаш, ачанын, ачанын, колхоз даргазын мал амылына амылдай деп ажыгаларга, өлар шүптү-ла жужок өөрүп, баштай ачанын дузалапчылап каан.

рүүр чүс хойга онааштыр 101 хураанын, хой бүрүзүндө 2,3 кг дүктү алган.

50 чылымга төлөткү учурамыр адош өг-бүлезиниң дем-биле 8 тонна сиегини белектеп алган болгаш кыштагын үүрмек сеп-телгезин чоюкү хунерде доозар, молданын ийги чуудалдын чоруурап турар. Оон ажылгыр чоруу бригаданын хойжунуңа эки үчөгөр-чижек болуп турар, ынчаарга эш-өөрү ажаа чөргөзө-лөр, ону хүндүлээр.

300 хураан кирр чаа нажааны тутуш, оон печазын салган. Хойжу өг-бүлезиниң дем-биле 5 тонна сиегини кезип белектеп алган, анда немей 5 тонна кы сулар ам белектеп турар. Ам оон кадым Хемчинтү Борбак-Тейзе ажык одаларында.

ТУЛУЧУНУККА-ДАА, АЖЫЛ-ИШКЕ-ДАА

ИЙИ ЧУРУМАЛ

Чыгаш өскө-даа чөдөрүгө чөгөштүг кижилер оларга каттыкым, үйбө үндүргөн байлары сымла бээр дүш чоруйн.

Чыгаш өскө-даа чөдөрүгө чөгөштүг кижилер оларга каттыкым, үйбө үндүргөн байлары сымла бээр дүш чоруйн.

Чыгаш өскө-даа чөдөрүгө чөгөштүг кижилер оларга каттыкым, үйбө үндүргөн байлары сымла бээр дүш чоруйн.

Чыгаш өскө-даа чөдөрүгө чөгөштүг кижилер оларга каттыкым, үйбө үндүргөн байлары сымла бээр дүш чоруйн.

Чыгаш өскө-даа чөдөрүгө чөгөштүг кижилер оларга каттыкым, үйбө үндүргөн байлары сымла бээр дүш чоруйн.

Чыгаш өскө-даа чөдөрүгө чөгөштүг кижилер оларга каттыкым, үйбө үндүргөн байлары сымла бээр дүш чоруйн.

Чыгаш өскө-даа чөдөрүгө чөгөштүг кижилер оларга каттыкым, үйбө үндүргөн байлары сымла бээр дүш чоруйн.

РЕВМАТИЗМ БОЛГАШ ОНУ ЭМНЭЭРИ

Бир эвес ийи-да ревматизм—чүгө чүстөр аары деп болду болза, ону ийи эвес билгени ол. Оруе эмчи Советтер-бий болган берген оон-биле бир удаа Француз эртемден Буйо олар ревматизмден араанда болганга чүрек база аары берген турар деп чүс чыл бунтаран шивчилерин.

Ам үеде тодарытылган болза, ревматизм—чүгө чүстөр-ни болгаш чүрөктү үргөш турар эвес, а харын хан совар-лини, кеңти, ижин-шөбүдүнүң маңгырды каттарып (плевра, перикард, бронхит), баары, бүрүстөрүн, нерви системаны, кижиниң бүгү организмни үргөш турар ништи аары болур.

Ревматизмден араанда чүстөргө хуудушкуннар болуру-биле чөдөрүстү чүрөктү ийиниң шырчыларынга (эндокарт), чүрөктүн шыңгап элтеринге (миокард) болгаш чүрөктүн даңгыш шырчыларынга (перикард) өскөрткөн-ниң база болураар. Ол чүгүлө организм (ревматизм) шүштү кезектеринге үрелишиштинер чамдыкта хаан эвес тарышкылар.

Топ нерви системаның ол ревматизмге үрелишиштин коздуулууда-ла хөрө деп алаар аары мишак аныамык бөл-дүрүн өртөр. Хөрө мургунаанда-ла бичиң уругтарга бол-гашок дегген турар. Оон араанда кижиниң бичиң хамарыш-пас дүргөс, сөрү кымын бөрү шивчилерин тыгын келер, ол чүрөктүн кижиниң чугааларына, чөл чиверинге шалтыктым коңгү ааргылаар, а кижини көргү деңгээлде, ол уда күн-телин турар болгаш үбү үеинде соксай бээр. Хөрөк кам недела ништинде үргүлчүлө болур.

Ревматизмден араан кижиниң кезинге чамдыкта бийи-рми шивчилер коңгү негизилер, ол ишкын өскө-баар-лы болган кижиниң шивчилерин хуудушкуннары билдире бээр. Ревматизмден араан кижиниң хамыга өскөрткөн-ниң кезинге база көстүр келер, эригиринин (РКОЗ) еннериниң ирешкени дүргөдөй бер. чамдыкта лейкоциттериниң ништи саны көзүлөш, гемоглобининиң болган эригиринтер-нин саны өзгөжөр турар анаар.

Ревматизмден эмненири, маангына дажак он чүреке хаа-лай берген үеде эмненири, аарыг кижини дажак үр үе-РЕСПУБЛИКАНЫҢ ШИЖАТ-ЧАРЫДЫШКЫНЫ БАЖЫНЫ

«Чыра-Бажы» совхозтун Онгар-Бугада сараттан сиегинерин, тарааның хайгары багай. Оларны малга чиртип турар. Совхозтун динериниң, агрономнар маңа хо-боштыр боттуг хемчеглерин албайн турар. Бо чуратка — инентор сараатты дөйлөп, ортан «моңгуну» кылып кааны ол-дур.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АГРЕЗИ

Кызыл Шетинки—Кравченко кудумчуу. Бажы № 3 ТЕЛЕФОННАР: Редакторун 24-63, редакторун орадачыларынын 35-24, 25-38, из-решкениң секретарынын 23-35, партияны амыралы кижилериниң 23-54, агитация болгаш пропаганда кижилериниң 37-13, кады ажыл-агый кижилериниң 21-47, келтир кижилериниң 22-64, чага, ажылчын болган кады корреспонденттер база совет тургучу болган амыралы кижилериниң 21-27, иштиң информация кижилериниң 20-60, бугаларынын 31-75, корректорларыны 27-41. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче дөйлөп.